

Asia: VN/35745/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle opintoetuslaiksi ja eräiksi muiksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esityksen yleiset tavoitteet

Suomen Urheilijat pitää opintotuen kokonaisuudistuksen keskeisiä tavoitteita – opiskelijoiden toimeentulon turvaamista, opintojen etenemisen tukemista sekä järjestelmän kannustavuuden lisäämistä – lähtökohtaisesti perusteltuina. Suomen Urheilijat pitää erittäin myönteisenä, että urheilijat on huomioitu osana uuden opintoetuslain ja eräiden muiden lakien kehittämistä. Kannatamme hallituksen esitystä opintotukiajan mahdollisesta pidentämisestä myös vaadittavan tason määritelmän täyttävälle urheilijoille. Hallituksen esityksen mukaisesti opintotuki kuitenkin kehittyy entistä lainapainotteisempaan suuntaan, kun opintolainan valtioneuvoston korotetaan merkittävästi. Suomen Urheilijat pitää erittäin tärkeänä, että vaadittavan tason määritelmän täyttävät urheilijat olisivat valmistumisen viivästymisen tapauksessa oikeutettuja tavoiteajassa valmistuneiden korkeampaan opintolainahyvitykseen samoin perustein kuin muutkin joustoon oikeutetut ryhmät. Vastaavasti vaadittavan tason täyttävillä urheilijoilla tulisi valmistumisen edelleen viivästyessä olla mahdollisuus määräajassa valmistuneiden opintolainahyvitykseen samoin perustein kuin muillakin joustoon oikeutetuilla ryhmillä.

2. Opintorahan, asumislisän ja opintolainan valtioneuvoston myöntäminen ja määrät

Kannatamme hallituksen esitystä opintotukiajan mahdollisesta pidentämisestä myös vaadittavan tason määritelmän täyttävälle urheilijoille. Suomen Urheilijat katsoo, että lisätukikuukausien myöntämisen ei tule rajoittua tilanteisiin, joissa urheilija on aktiivinen juuri opintojen loppuvaiheessa. Urheilijan ura voi vaikuttaa opintojen etenemiseen merkittävästi myös opintojen alku- ja keskivaiheessa. Tämän vuoksi on perusteltua, että myös aiemmin urheilleet, mutta jo urheilu-uransa päättäneet opiskelijat voivat olla oikeutettuja lisäkuukausiin, mikäli opintojen viivästyminen johtuu urheilusta.

Joustoon oikeutetun urheilijan määritelmä on keskeinen kysymys uudistuksen toimivuuden kannalta. Hyödynnettävän määritelmän tulee kohdella eri lajien urheilijoita yhdenvertaisesti, eli eri lajien urheilijoilla tulee tosiasiallisesti olla yhdenvertaiset mahdollisuudet täyttää vaadittavan tason määritelmä. Näin ollen hallituksen esitys hyödyntää esimerkiksi urheiluakatemia 1. tai 2. tason

mukaista urheilua määritelmän teossa sisältää haasteita eri lajien urheilijoiden yhdenvertaisessa kohtelussa. Siksi vaadittavan tason täyttävän urheilijan määritelmä tulee laatia yhteistyössä urheiluyhteisön kanssa urheilijoiden ääni huomioiden. Täysin ristiriidatonta määritelmää ei välttämättä ole mahdollista saavuttaa, mutta läpinäkyvyys, tulkinnanvaraisuuden minimointi ja urheilijoiden kanssa yhteisesti sovitut periaatteet lisäävät järjestelmän oikeudenmukaisuutta ja hyväksyttävyyttä.

Hakuprosessin osalta Suomen Urheilijat kannattaa mallia, jossa urheilija hakee lisätukikukausia Kelalta ja liittää hakemukseen lajiliiton lausunnon urheilijan tasosta ja toiminnasta sekä ennakolta määriteltyihin kriteereihin perustuvan arvion urheilijan statuksesta. Tämä tukee päätöksenteon yhdenmukaisuutta ja vähentää yksittäisiin tapauksiin liittyvää tulkinnanvaraisuutta. Samalla on tärkeää, että urheilijoilla on selkeä taho, jolta he voivat saada tukea hakuprosessiin liittyen.

3. Opintotukeen oikeuttavat opinnot ja tukiaika muissa kuin korkeakouluopinnoissa

-

4. Opintotukeen oikeuttavat opinnot ja tukiaika korkeakouluopinnoissa

-

5. Huoltajakorotus

-

6. Oppivelvollisen erityinen asumislisä ja koulumatkatuki

-

7. Opintolainan myöntäminen ja valtiontakaus

-

8. Luottolaitoksen velvollisuudet ja opintolainan takaisinmaksun vaatiminen

-

9. Korkoavustus

-

10. Opintolainahyvitys

Opintotuen muuttuminen lainapainotteisemmaksi kasvattaa opiskelevien urheilijoiden taloudellista epävarmuutta ja painetta valmistua opinnoista jopa urheilu-uran kustannuksella. Opintojen eteneminen voi viivästyä urheilun vuoksi, urheilusta saatavat tulot ovat usein epäsäännöllisiä ja epävarmoja, ja opintolainaa voi kertyä enemmän viivästyneen valmistumisen seurauksena. Suomen Urheilijat pitää erittäin tärkeänä, että urheilijat oikeutetaan valmistumisen viivästyessä joko tavoiteajassa tai määräajassa valmistuneiden opintolainahyvitykseen samoin perustein kuin muutkin joustoihin oikeutetut ryhmät.

11. Takausvastuulaina ja sen perintä

-

12. Muut liitelait

-

13. Esityksen vaikutusarviot

-

14. Muita huomioita

Suomen Urheilijat korostaa, että opintotukiuudistus yksin ei riitä turvaamaan urheilijoiden mahdollisuuksia yhdistää opiskelu ja tavoitteellinen urheilu. Keskeistä on korkeakoulujen joustavat opintokäytännöt, mahdollisuus yksilöllisiin opintopolkuihin (ml. väyläopinnot) sekä urheilijaystävällisten rakenteiden (ml. ohjaus- ja tukipalvelut) kehittäminen. Tulevaisuuden tavoitteena tulee olla malli, jossa urheilijoiden erityistarpeet tunnistetaan systemaattisesti osana korkeakoululainsäädäntöä ja huomioidaan aidosti myös korkeakoulujen rahoituksessa.

Suomen Urheilijat pitää urheilijoiden huomioimista uuden opintoetuslain kehittämisessä tärkeänä ja oikeansuuntaisena avauksena. Kannatamme lisätukikuukausien mahdollistamista urheilijoille, jotka täyttävät urheiluyhteisön yhdessä sopiman määritelmän riittävästä tasosta. Korostamme tarvetta joustavalle ja oikeudenmukaiselle tulkinnalle urheilijan tilanteesta, joka edellyttää urheilijoiden äänen huomiointia määritelmien ja kriteerien luonnissa. Lisäksi Suomen Urheilijat painottaa urheilijoiden rinnastamista muihin valmistumisajan suhteen joustoihin oikeutettuihin ryhmiin opintolainahyvityksen osalta. Korostamme urheilijoiden huomioinnin tärkeyttä myös korkeakoululainsäädännössä ja rahoitukseen liittyvissä periaatteissa.

Opintotukiuudistus on tärkeä ensimmäinen askel, mutta urheilijoiden aseman kehittämistä opintotukijärjestelmässä tulee jatkaa yhteistyössä urheiluyhteisön kanssa. Pidämme urheilijoiden aseman kirjaamista lainsäädäntöön tärkeänä, vaikka ratkaisut ovat vielä rajattuja. Tämä mahdollistaa paremmin urheilijoiden huomioinnin opintotukea koskevan lainsäädännön kehittämisessä myös tulevaisuudessa.

Tihinen Joel
Suomen Urheilijat ry